

СТРУКТУРА ПІДРУЧНИКА З РИСУНКУ ДЛЯ СТУДЕНТІВ КАФЕДРИ ДИЗАЙНУ

Борисов Ю. Б., канд. мистецтвознавства, доцент каф. дизайну
Черкаський державний технологічний університет

Анотація. У статті розглядається структура підручника з дисципліни «Рисунок» для студентів кафедри дизайну Черкаського державного технологічного університету як основного регіонального навчального закладу по підготовці спеціалістів у галузі дизайну.

Ключові слова: рисунок, науково-методичний комплекс, підручник.

Аннотация. Борисов Ю. Б. Структура учебника по рисунку для студентов кафедры дизайна. В статье рассматривается структура учебника по дисциплине «Рисунок» для студентов кафедры дизайна Черкасского государственного технологического университета как основного регионального учебного заведения по подготовке специалистов в области дизайна.

Ключевые слова: рисунок, научно-методический комплекс, учебник.

Annotation. Borysov Y. The structure of the textbook by the drawing for students of the department of design. This article considers the structure of the textbook by the branch of science “Drawing” for students of the department of design at Cherkassy’s State technological university, which is the basic regional educational institution for preparation of specialists in the sphere of design.

Key words: drawing, textbook, science-methodical complex.

Постановка проблеми. У зв’язку з розвитком на Україні регіональної системи освіти в галузі дизайну виникла нагальна потреба коригувати навчальні програми з урахуванням місцевої специфіки. В силу об’єктивних причин, які впливають на методику і специфіку викладання такої фундаментальної дисципліни як «Рисунок» у провідних ВНЗ України – Києва, Харкова та Львова, і мають певні відмінності в учбовому процесі, наприклад, в Черкасах, виникає необхідність формування особливих «регіональних» програм з фундаментальних дисциплін.

Аналіз існуючих досліджень і публікацій свідчить про те, що робочі програми ВНЗ розроблялися з розрахунку на абітурієнта, який вже має певну підготовку і продовжує своє навчання по системі: художня школа – училище – інститут. Існуюча література з академічного рисунку носить більше історико-теоретичний характер і не може враховувати нагальних проблем регіональних навчальних закладів.

Перша проблема з якою стикаються в регіонах – слаба підготовка абітурієнтів. На жаль, нам здебільшого доводиться мати справу із студентами, які позбавлені доузівської художньої підготовки, і витратити на першому етапі навчання значні зусилля на усунення існуючих прогалин. Друга проблема – це мала кількість аудиторних годин з вказаної дисципліни. Вихід із ситуації, яка склалася, вбачається, в першу чергу, в підвищенні зацікавленості студента до предмета, і за рахунок збільшення самостійної роботи, як це прийнято в країнах Західної Європи. З усього вищевказаного **мета даної публікації** полягає в тому, щоб максимально повно, враховуючи існуючу специфіку кафедри дизайну Черкаського державного технологічного університету, створити науково-методичний комплекс з дисципліни «Рисунок», який оптимізує зміст і тематику аудиторних занять і за рахунок науково-методичного забезпечення активізує самостійну роботу студентів.

Результати досліджень. Науково-методичний комплекс формується за принципом *step by step*, шляхом аналізу. По-перше, автором визначено, що існує базова робоча програма з рисунку як фундаментальна дисципліна, а вже на її основі спеціалізації пропонують свої відмінності та доповнення. По-друге, головними етапами навчання є річні екзаменаційні постановки, які показують логіку розвитку оволодіння технікою рисунку (по-семестрово):

- II-й семестр – гіпсова голова;
- IV-й семестр – голова з плечовим поясом;
- VI-й семестр – торс (нагура);
- VIII-й семестр – оголена фігура;
- X-й семестр – портрет;
- XI-й семестр – жанрова постановка.

Після розподілу на основні етапи можна встановити і проміжні завдання (по-семестрово):

- I-й семестр – натюрморт в інтер'єрі;
- III-й семестр – голова;
- V-й семестр – гіпсовий торс;
- VII-й семестр – гіпсова фігура;
- IX-й семестр – одягнена фігура.

Під час складання завдань на семестр використовується декілька принципів. Перший семестр повністю присвячений подоланню недоліків фахової підготовки. В основному, за семестр при обсязі 54-51 година можна встигнути виконати три завдання. Тому, основним завданням – гіпсова голова, голова натурника, гіпсова фігура, фігура людини – відводиться по цілому семестру і дані завдання повторюються мінімум тричі.

Для збільшення кількості завдань, зацікавленості студентів та інтенсифікації процесу навчання пропонується використовувати м'які матеріали. Значна увага у підготовці підручника приділялася самостійній роботі студента (СПС). Існує багато можливостей опанувати майстерність з рисунку поза навчальними класами. Відтак, в роботі визначені такі основні напрями СПС:

- виконання копій старих майстрів;
- виготовлення начерків до кожного уроку по темі завдання;
- використання різних матеріалів та технік;
- аналіз та копіювання існуючих схем (Барчаї, наприклад);
- стилізації (декоративне вирішення) на тему аудиторної постановки;
- творчі завдання.

Важливим є зберігання відповідності завдань, які виконують під час аудиторних занять і СРС. Наприклад, якщо тема «Голова людини», то і на СРС даються завдання виконати копію рисунку голови відомого майстра, начерки голови з натури різними матеріалами, повторення схеми малюнку голови з книги Барчаї.

Згідно змісту робочої програми на кожне завдання (і аудиторне, і СРС) буде виділено окремих розділ з письмовим поясненням, із зверненням до академічної літератури, з екскурсом в історію та зразками виконання поставленого завдання.

Відповідно до зазначених підходів зміст робочої програми має такий вигляд:

1 курс 1-й семестр

1. Натюрморт з геометричних фігур (олівець, А2).	12 годин
2. Простий побутовий натюрморт (олівець, А2).	12 годин
3. Складний побутовий натюрморт (олівець, А2).	12 годин
4. Натюрморт в інтер'єрі (олівець, А2).	18 годин

СРС:

1. Начерки простих побутових предметів (150 шт.).
2. Зарисовки простих геометричних фігур (6 шт.).
3. Геометричний натюрморт (вугілля).
4. Копія академічної роботи.
5. Декоративне вирішення побутового натюрморту (туш).

1 курс 2-й семестр

1. Маска Давида (олівець, А2).	15 годин
2. Частини обличчя (гіпс): око, вухо, ніс(олівець, А2).	12 годин
3. Гіпсова голова (Гермес, вугілля, А2).	6 годин
4. Гіпсова голова (Гера, олівець, А2).	18 годин

СРС:

1. Начерки інтер'єрів та архітектурних споруд.
2. Копія роботи старих майстрів.
3. Гіпсова голова (сепія).
4. Рисунок обрубувальної гіпсової голови (олівець, А2).

II курс 3-й семестр

1. Гіпсова голова (Венера, олівець, А2).	15 годин
2. Гіпсова голова (Сократ, олівець, А2).	15 годин
3. Голова (натура, олівець, А2).	24 годин

СРС:

1. Начерки рослинного світу.
2. Копія роботи старих майстрів.
3. Гіпсова голова (сангіна).
4. Рисунок гіпсової голови по пам'яті (творча робота).
5. Екорше (олівець, А2).

II курс 4-й семестр

1. Череп (олівець, А2).	15 годин
2. Голова (натура, олівець, А2).	15 годин
3. Голова з плечовим поясом (натура, олівець, А2).	21 годин

СРС:

1. Начерки тварин.
2. Копія роботи старих майстрів.
3. Автопортрет.
4. Схеми з підручника Барчаї.
5. Рисунки людського обличчя, чотири стани – веселий, сумний, здивований, розгніваний.

III курс 5-й семестр

1. Аполлон Бельведерський (олівець, А2).	12 годин
2. Торс Венери (олівець, А2).	12 годин
3. Частини тіла (руки, ноги).	9 годин
4. Венера фігура (олівець, А2).	21 годин

СРС:

1. Начерки з натури (частин тіла, спина, плече).
2. Копія роботи старих майстрів (частини тіла).
3. Зарисовки рук і ніг в різних ракурсах.
4. Схеми з підручника Барчаї (руки, ноги).

III курс 6-й семестр

1. Голова з плечовим поясом (натура, олівець, А2).	12 годин
2. Голова в двох ракурсах (натура, олівець, А2).	12 годин
3. Голова з плечовим поясом і руками (м'який матеріал, А2).	6 годин
4. Пів-фігура (натура, олівець, А2).	21 годин

СРС:

1. Начерки з натури, пів-фігури.
2. Копія роботи старих майстрів (частини тіла).
3. Декоративне вирішення аудиторного завдання (туш).
4. Схеми з підручника Барчаї (руки, ноги).

IV курс 7-й семестр

1. Гіпсова фігура Екорше в двох ракурсах (олівець, А2).	20 годин
2. Лучник Екорше (олівець, А2).	20 годин
3. Гіпсова фігура (Геракл, олівець, А2).	32 годин

СРС:

1. Начерки з натури (олівець).
2. Копія роботи старих майстрів.

3. Зарисовки людської фігури.
4. Схеми з підручника Барчаї (фігура).
5. Анатомічні замальовки.

IV курс 8-й семестр

1. Оголена стояча фігура (олівець, А2). 20 годин
2. Оголена фігура в двох ракурсах (, олівець, А1). 20 годин
3. Сидяча оголена фігура (олівець, А1). 24 годин

СРС:

1. Начерки з натури (сепія, сангіна).
2. Копія роботи старих майстрів (частини тіла).
3. Зарисовки людської фігури.
4. Схеми з підручника Барчаї (фігура).

V курс 9-й семестр

1. Оголена лежача фігура (олівець, А1). 20 годин
2. Оголена фігура в складному ракурсі (олівець, А1). 20 годин
3. Одягнена фігура (олівець, А1). 32 годин

СРС:

1. Начерки з натури.
2. Копія роботи старих майстрів (частини тіла).
3. Зарисовки людської фігури.
4. Схеми з підручника Барчаї (фігура).
5. Рисунок драперії.

V курс 10-й семестр

1. Сидяча фігура (олівець, А1). 20 годин
2. Костюмована фігура (олівець, А1). 20 годин
3. Портрет (олівець, А1). 24 годин

СРС:

1. Портретні замальовки, шаржі.
2. Копія роботи старих майстрів.
3. Зарисовки людської фігури в складних ракурсах.
4. Автопортрет (пів-фігура).
5. Начерки сидячої фігури.

VI курс 11-й семестр

1. Фігура в інтер'єрі (олівець, А1). 32 годин
2. Жанрова постановка (олівець, А1). 40 годин

СРС:

1. Начерки людської фігури в оточуючому середовищі.
2. Копія роботи старих майстрів.
3. Зарисовки людської фігури.
4. Творча робота з використанням людської фігури.
5. Замальовки групи людей.

В результаті проведеної роботи і апробації її основних положень на перших курсах спеціальності дизайн Черкаського державного технологічного

університету можна зробити **висновки**, що орієнтація на посилення самостійної роботи студентів, логічність і оптимізація побудова аудиторних занять, існування детально проробленого навчально-методичного комплексу суттєво допоможе у підготовці фахівця високого рівня.

Література:

1. Барщ А. О. Рисунок в средней художественной школе. – М., 1963.
2. Дюрер А. Дневники, письма, трактаты: В 2 т. – М., 1957.
3. Зайцев К. Г. Графика и архитектурное творчество. – М., 1979.
4. Павлинов П. Я. Каждый может научиться рисовать. – М., 1966.
5. Тихонов С. В., Демьянов В. Г., Подрезков А. А. Рисунок. – М., 1983.
6. Федоров М. В. Рисунок и перспектива. – М., 1960.
7. Хитров А. Е., Катуркин Т. И., Рабинович М. Ц. Рисунок. – М., 1953.
8. Чистяков П. П. Письма, записные книжки, воспоминания. – М., 1953.

Надійшла до редакції 2.04.2009